

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2022-05-20

Remissvar över betänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98)

Konstnärnsämnden har fått betänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98) på remiss och lämnar härmed sitt yttrande. Vi uttalar oss om de förslag som har bäring på Konstnärnsämndens målgrupp¹ och uppdraget att främja konstnärers ekonomiska och sociala villkor samt löpande bevaka skatte- och trygghetssystemens utformning och tillämpning i förhållande till konstnärers yrkesverksamhet.

Konstnärnsämnden vill övergripande ge vår uppskattning för en gedigen utredning med många bra förslag som kan gynna företagande konstnärer och kombinatorer. Vi vill även nämna att utredningen under arbetets gång haft en transparent process, där dialog har förts med ett flertal aktörer däribland Konstnärnsämnden.

Bakgrund – konstnärers villkor och huvudsakliga utmaningar i relation till trygghetssystemen

Nedan beskrivs de utmärkande förhållanden som i många fall skapar problem för konstnärer i förhållande till sjukförsäkringen och även andra trygghetssystem.

Konstnärgruppen är en heterogen grupp, där villkoren varierar både mellan konstområden och konstnärer. Det finns dock några generellt utmärkande kännetecken. Antalet konstnärer med traditionella tillsvidareanställningar är mycket få, samt minskar dessutom kontinuerligt. Konstnärers arbetsmarknad kännetecknas av tidsbegränsade, ofta korta, anställningar och/eller uppdrag.

¹ Yrkesverksamma konstnärer inom samtliga konstområden, bild och form, musik, teater, dans, film, cirkus samt ord.

Det är också vanligt att konstnärer har många olika arbets- och/eller uppdragsgivare.

Konstnärer är ofta egenföretagare och i många fall kombinatorer, vilket innebär att de har inkomst av både näring och tjänst. Deras inkomster varierar över året men också mellan år, och är dessutom generellt låga. Förskotts- och efterskottsbetalningar är vanliga, där ibland en ersättning är huvudsaklig inkomst för flera år.

Det som ofta gör det svårare för konstnärer att få en rättvisande, fastställd sjukpenninggrundande inkomst beror i huvudsak på:

- Kombinationen av olika inkomstslag, det vill säga inkomst av tjänst och näring,
- oregelbundna inkomster under samma år men även mellan år,
- korta uppdrag eller anställningar under sex månader som inte är sammanhängande.

Sammanfattning

Konstnärsnämnden delar i huvudsak utredningens förslag och vill särskilt lyfta följande:

- Konstnärsnämnden tillstyrker utredningens förslag att sjukpenninggrundande inkomst för företagare med inkomst av aktiv näringsverksamhet som huvudregel ska baseras på historiska uppgifter i form av beslut om slutlig skatt. (kapitel 2.11.2)
- Konstnärsnämnden tillstyrker utredningens förslag att den sjukpenninggrundande inkomsten av aktiv näringsverksamhet som huvudregel ska beräknas på det högsta av
 1. den inkomst från verksamheten som framgår av senaste beslutet om slutlig skatt,
 2. som ett genomsnitt av de tre högsta inkomsterna under fem år enligt beslut om slutlig skatt räknat från och med det senaste beslutet om slutlig skatt. (kapitel 2.11.3)
- Vi vill betona vikten av att utredningen *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98) och dess remissyttranden bereds tillsammans med den pågående utredningen *Ett trygghetssystem för alla – översyn av regelverket för sjukpenninggrundande inkomst* (2021:90). Det är avgörande för resultatet av bägge utredningarna att de inte hanteras separat. (kapitel 2.11.5)

Konstnärsnämnden delar merparten utredningens bedömningar i kapitel 5 och 6 men vill särskilt lyfta:

- att Regeringen bör permanenta de regler som gällt under pandemin avseende vilka åtgärder som får företas i ett företag utan att rätten till a-kassa går förlorad (kapitel 5.5.2),
- att se över möjligheten att samordna beräkningen av inkomstunderlaget i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen (kapitel 6.3),
- att tröskeln ses över för tillgång till arbetsmarknadsutbildningar för inskrivna personer med företag på Arbetsförmedlingen (kapitel 6.4),
- att reglerna om friskvård bör ses över i syfte att även omfatta egenföretagare (kapitel 6.5.1),
- att Försäkringskassan, Tillväxtverket och Skatteverket får i uppdrag att ta fram anpassade informationsinsatser som kan ge stöd och vägledning när det gäller regler och allmänna villkor i socialförsäkringssystemet som rör företagare (kapitel 6.6),
- att Försäkringskassan bl.a. ska redovisa statistik över antal sjukfall och utbetald sjukpenning uppdelat på de som har SGI av anställning respektive SGI av annat förvärvsarbete (kapitel 6.7).

2 Sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet

2.11.1 Beräkningsunderlag för sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet ska regleras i lag och tillämpningsförfordning

- Konstnärsnämnden tillstyrker utredningens förslag att regler för att fastställa beräkningsunderlaget för sjukpenninggrundande inkomst för den som har inkomst av näringsverksamhet ska tas in i socialförsäkringsbalken.

Konstnärsnämnden delar utredningens bedömning att om beräkningsgrunden fastställs i socialförsäkringsbalken blir grunden mer stabil, vilket ökar förutsebarheten i reglerna för de berörda företagarna.

2.11.2 SGI ska som huvudregel grundas på ett historiskt inkomstunderlag

- Konstnärsnämnden tillstyrker utredningens förslag att sjukpenninggrundande inkomst för företagare med inkomst av aktiv näringsverksamhet som huvudregel ska baseras på historiska uppgifter i form av beslut om slutlig skatt.

Konstnärsnämnden delar utredningens bedömning att reglerna för att fastställa SGI av annat förvärvsarbete bör kunna bygga på ett historiskt inkomstunderlag. Vi delar också uppfattningen att historiskt fastställda uppgifter i många fall ger en bra uppskattning av framtida förväntade inkomster.

2.11.3 En ny huvudregel för sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete

- Konstnärnämnden tillstyrker utredningens förslag att den sjukpenninggrundande inkomsten av aktiv näringsverksamhet som huvudregel ska beräknas på det högsta av
 1. den inkomst från verksamheten som framgår av senaste beslutet om slutlig skatt,
 2. som ett genomsnitt av de tre högsta inkomsterna under fem år enligt beslut om slutlig skatt räknat från och med det senaste beslutet om slutlig skatt.

Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att en modell som endast utgår ifrån senast fastställda inkomst är otillräcklig i de fall företagarens inkomster varierar kraftigt mellan olika år. Vi välkomnar därför särskilt huvudregelns andra moment där den sjukpenninggrundade inkomsten beräknas som ett genomsnitt av de tre högsta inkomsterna under fem år. Förslaget gynnar företagare och kombinatörer som har oregelbundna inkomster, vilket är vanligt bland konstnärer.

Ett tydliggörande av vilka inkomster som ska räknas med i SGI förenklar kommunikationen mellan företagaren och Försäkringskassan, vilket bör minska behovet av kompletteringar och gör processen mer transparent samt bör förkorta handläggningstiden för företagaren.

2.11.4 Alternativregel för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst

- Konstnärnämnden tillstyrker utredningens förslag att den försäkrade har rätt att som alternativ till huvudregeln begära att beräkningsunderlaget för den sjukpenninggrundande inkomsten ska baseras på inkomsten av aktiv näringsverksamhet enligt senaste beslutet om slutlig skatt kompletterad med underlag avseende tid därefter.

Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att huvudregeln bör kompletteras med en alternativ regel som ger den sökande möjligheten att komplettera med underlag om högre inkomst. Likaså framstår det som rimligt att tillämpningen av alternativregeln förutsätter en aktivitet hos den försäkrade.

2.11.5 Förhållandet mellan huvudregeln och alternativregeln

- Konstnärnämnden tillstyrker utredningens förslag att Försäkringskassan vid beslut om sjukpenninggrundande inkomst alltid ska besluta om den högsta sjukpenninggrundande inkomsten enligt huvudregeln eller alternativregeln.

Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att det är rimligt att de föreslagna reglerna ska tillämpas på så sätt att det alltid ska vara det högsta av antingen huvudregeln eller alternativregeln som ska ligga till grund för SGI.

- Konstnärnämnden delar i huvudsak utredningens förslag att förslaget ska träda i kraft den 1 januari 2024.

I sammanhanget vill konstnärnämnden dock betona vikten av att betänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98) bereds tillsammans med den pågående utredningen *Ett trygghetssystem för alla – översyn av regelverket för sjukpenninggrundande inkomst* (2021:90). Eftersom den sistnämnda utredningen ska slutrapporteras våren 2023 befarar vi att den 1 januari 2024 kan ligga för nära i tid.

3 Karensregler och användning av sjukförsäkringen

3.7 Överväganden och förslag

- Konstnärnämnden tillstyrker utredningens förslag att den grundläggande karensen för en försäkrad med inkomst av näringsverksamhet ska vara 1 dag. Och att det även fortsättningsvis ska vara möjligt att välja en karenstid på 7, 14, 30, 60 eller 90 dagar.

Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att en grundläggande karenstid om en dag för samtliga företagsformer skulle utgöra en förenkling för den som ska starta företag, eftersom valet av företagsform då inte är beroende av karensreglerna. Vi vet-att många konstnärer med enskild firma idag inte gör ett aktivt val och därför hamnar på 7 dagar.

4 Sjuklön och högkostnadsskydd

4.8 Överväganden och förslag

- Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att det bör göras en översyn av reglerna om karenstid och sjuklön för egenföretagare och för företagare som är anställda i sitt eget aktiebolag. Syftet med översynen bör vara att utreda hur reglerna kan göras mer neutrala mellan olika företagsformer.

Utifrån Konstnärnämndens perspektiv är sjuklöneansvaret särskilt betungande för enmansföretag där endast den verksamma ägaren är anställd. Många enmansföretagare uppfattar sjuklöneansvaret som en "karenstid" eftersom de behöver finansiera sin egen sjuklön de första 14 sjukdagarna.

5 Kunskapsunderlag

5.5.2 Företagare och a-kassa

- Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att Regeringen bör överväga att permanenta de regler som gällt under pandemin avseende vilka åtgärder som får företas i ett företag utan att rätten till a-kassa går förlorad.

Konstnärnämnden har tidigare, i olika sammanhang, förordat att de tillfälliga lättnader som infördes i arbetslöshetsförsäkringen under pandemin bör bli permanenta. Se bland annat Konstnärnämndens yttrande över betänkandet, *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen*² (SOU 2020:37) samt återrapporteringen till regeringen *Coronapandemins konsekvenser för konstnärers villkor*³.

6 Enklare regler och processer i företagets trygghetssystem

6.3 Samordnat inkomstunderlag

- Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att beräkningen av inkomstunderlaget i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen bör samordnas.

Utredningen om ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen för fler grundad på inkomst⁴, bedömde att det saknades förutsättningar för att en ny arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster skulle kunna anpassas till de då gällande reglerna i sjukförsäkringen. Om sjukförsäkringen utvecklas till att bygga på historiska inkomstuppgifter förändras förutsättningarna, varför en samordning bör övervägas.

6.4 Tillgång till arbetsmarknadsutbildningar

- Konstnärnämnden delar utredningens bedömning att det bör övervägas om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar ska vara tillgängliga även för inskrivna personer med företag.

Konstnärnämnden delar utredningens uppfattning att reglerna för vilka som har tillgång till arbetsmarknadsutbildningar bör ses över. Vi menar att personer som har ett godkännande för F-skatt inte bör uteslutas från möjligheten till utbildning. Det är en faktor för trygghet och möjlighet till omställning att

² SOU 2020:37, dnr KN 2020/7152

³ Konstnärnämnden 2021, s. 21

⁴ Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37), s. 657 ff.

snabbt kunna utbilda sig och skaffa en försörjning och bör därmed även omfatta personer med företag.

6.5 Ett hållbart arbetsliv

6.5.1 Friskvård

- Konstnärnsnämnden delar utredningens bedömning att reglerna om exempelvis friskvårdsbidrag bör ses över så även egenföretagare ges rätt till avdrag för friskvård m.m.

Konstnärnsnämnden har tidigare, i flera sammanhang, pekat på skillnader vad gäller avdragsrätt för exempelvis friskvårdsbidrag mellan företagare som driver sin verksamhet i aktieföretagsform – och genom detta ses som anställd – och företagare som driver sin verksamhet som enskild näringsidkare.

6.5.2 Rehabilitering och partiell sjukskrivning

- Konstnärnsnämnden delar utredningens bedömning att tillämpning och regelverk avseende företagares partiella sjukskrivning och rehabilitering bör ses över i syfte att underlätta och stödja företagare i rehabiliteringsprocessen.

Utredningen *Företagare i de sociala trygghetssystemen*⁵ föreslog att företagare skulle ges samma möjligheter till partiell sjukskrivning och rehabiliteringsinsatser som andra försäkrade. Nämnd utredning bedömde att tillämpning och regelverk behövde analyseras.

6.6 Information och vägledning

- Konstnärnsnämnden delar utredningens bedömning att Försäkringskassan, Tillväxtverket och Skatteverket bör ges i uppdrag att ta fram anpassade informationsinsatser som kan ge stöd och vägledning när det gäller regler och allmänna villkor i socialförsäkringssystemet som rör företagare.

Information finns men den behöver utvecklas, inte minst vad det gäller information till kombinatorer. Detta kan ske genom att exempelvis den webbaserade informationen ses över gemensamt av representanter från relevanta myndigheter, däribland Konstnärnsnämnden, samt berörda organisationer.

⁵ SOU 2019:41, s. 119

6.7 Statistik

- Konstnärsnämnden delar utredningens bedömning att Försäkringskassan i sin återrapportering till regeringen bör redovisa statistik över användningen av olika delar av socialförsäkringen uppdelat på anställda, egenföretagare och anställda i eget aktiebolag.

Konstnärsnämnden delar utredningens uppfattning att statistik uppdelad efter yrkesställning, dvs. mellan anställda och företagare i olika företagsformer, ger ett nödvändigt beslutsunderlag för ställningstaganden och förändringar i trygghetssystemen för företagare. En statistik efter yrkesställning skulle också ge Konstnärsnämnden bra underlag till vårt uppdrag att analysera konstnärers ekonomisk och sociala villkor.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetens direktör Anna Söderbäck. Efter föredragning av Stefan Ahlenius, sakkunnig utredare.

Anna Söderbäck

Stefan Ahlenius